

Evženie Klanicová

Obnovení pomníku T. G. Masaryka v Břeclavi

U příležitosti 150. výročí narození Tomáše Garrigue Masaryka se v Břeclavi odehrálo již potřetí ve 20. století odhalení pomníku prvního československého prezidenta. Poprvé prosazovali myšlenku postavit ve městě pomník prezidentu-osvoboditeli představitel českého národního hnutí v průběhu dvacátých let. Úkolu se ujala místní jednota Československé obce legionářské ve spolupráci s dalšími společenskými organizacemi a vedením města. První pomník, slavnostně odhalený před tzv. žlutou školou ve středu města dne 11. září 1932 za velké účasti lidu, představitelů města, okresu a země Moravskoslezské, byl dílem brněnského sochaře V. H. Macha (1882–1958).

„Do podstavce pomníku pana presidenta byly vloženy dvě kovové schránky, které jsou úplně zalaty v podstavci pomníku. Jelikož širší veřejnosti nejsou tyto věci známy, uvádíme zde některé podrobnosti.

V menší schránce vložena jest prst' z bojišť, na nichž bojovaly čsl. legie. Druhá, větší schránka obsahuje písemné dokumenty a věcné památky z nymější doby. Schránky byly komisionelně uzavřeny a zaletotvány, o čemž byl sepsán dne 3. září 1932 tento zápis za přítomnosti zástupců jednoty Českoslov. Obce legionářské: předsedy Čsl. Obce Leg. Karla Štěpaře, praporčíka četnictva, místopředsedy jednoty Čsl. O. L. Jaroslava Klingera, vrch. respicienta finanční stráže, člena výboru Frant. Kožiška, respicienta finanční stráže, člena výboru Josefa Vodičky, vrchní resp. fin. stráže a člena dozorčí komise jednoty Čsl. O. L. Jana Cimbálníka, celního tajemníka, všichni tč. v Břeclavi.

Na věčnou paměť budoucím pokolením ukládáme do menší schránky prst' ze světových bojišť, která zbrocena jest krví padlých bratří, jež položili své životy za osvobození vlasti a svého národa z třístaleté poroby v řadách československých legií v zahraničí. Vložena jest tam prst' od Zborova (Rusko), z Doss Allta, Monte di Vall Bella (Itálie), Terronu, Chestres, Artois u Arasu, Gernay a Verdunu (Francie).

Do druhé větší schránky ukládáme: 1. Stručnou historii pomníku národního osvobození, 2. Historii jednoty Československé Obce Legionářské v Břeclavi spolu se seznamem všech členů jednoty, 3. Fotografii výboru jednoty Čsl. O. L. v Břeclavi, 4. Odznak legionářského stejno kroje v zahraničí, členský odznak Čsl. O. L., pamětní odznak k slavnostnímu odbalení pomníku pana presidenta. 5. Pamětní list města Břeclavě. 6. Stručnou historii českého školství v Břeclavě.

Mince současné doby: Jednu jubilejní 10 Kč, jednu 10 Kč obyčejnou, jednu 5 Kč, jednu 1 Kč, jeden padesátihaléř, jeden dvacetihaléř, jeden desetihaléř a jeden pěťihaléř.

Běžné poštovní známky československé republiky, padesát kusů pohlednic města Břeclavě a okolí a ukázky novin a publikací nynější doby. – Necht' slouží tito němi svědkové budoucím pokolením jako ukázka poměrů a kultury čtrnáctého roku republiky československé a tato at' potrvá alespoň tak dlouho, jako tyto památky.

Obě tyto schránky vložíme do podstavce pomníku presidenta-osvoboditele, prvního legionáře a člena Československé Obce Legionářské T. G. Masaryka, který spravuje naši republiku již čtrnáctý rok v pozhnaném věku osmdesáti dvou roků.

Pomník odhalen bude 11. září 1932 o 11. hodině dopolední.

Sepsáno v Břeclavi, Riegrova ulice číslo 54, v bytě bratra Františka Kožiška, respicienta finanční stráže, dne třetího září roku tisícího devítistého třicátého druhého.

Tomu na svědectví následující podpisy: Karel Štěpař, tč. předseda jednoty, Josef Otáhal, tč. jednatel jednoty, Jaroslav Klinger, tč. místopředseda jednoty, Josef Vodička, tč. člen výboru jednoty, František Kožíšek, tč. člen výboru jednoty, Jan Cimbálník, tč. člen dozorčí komise.“ (K historii pomníku presidenta Masaryka v Břeclavi. Vlastivědný sborník Břeclavska, č. 1, 2, r. 1933, Muzejní a vlastivědný spolek v Břeclavi, pod redakcí Jana Nobáče).

Po okupaci Břeclavi v říjnu roku 1938 došlo z příkazu německých úřadů k odstranění pomníku T. G. Masaryka, představujícího pro český národ symbol osvobození a samostatnosti. Bronzová socha byla převezena do Vídně a roztavena pro potřeby německé armády. Brzy po skončení druhé světové války se členové místní jednoty Československé obce legionářské, 1. a 2. odboje, Svazu národní revoluce a Svazu osvobozených politických vězňů v Břeclavi rozhodli pro obnovu pomníku T. G. Masaryka. Původní socha byla sice zničena, ale akademický sochař V. H. Mach vlastnil sádrový model, podle kterého firma F. Anýž v Praze sochu odlila. 12. října 1947 se uskutečnilo na původním místě za velké účasti breclavských občanů opětovně slavnostní odhalení pomníku T. G. Masaryka.

Situace se však záhy opět změnila a komunistické vlády začaly pomníky prvního prezidenta likvidovat. Břeclavská socha i s podstavcem zmizela počátkem šedesátých let. Myšlenka obnovení pomníku ožila brzy po listopadu 1989. Z iniciativy pana Vladimíra Klimoviče se konalo 7. března 1990 u příležitosti 140. výročí narození prvního československého prezidenta odhalení pamětního, respektive základního kamene budoucího pomníku na jeho původním místě. Pro nedostatek finančních prostředků se však realizace záměru stále odkládala.

Až 8. června roku 1998 se sešel přípravný výbor, 24. července byly zaregistrovány stanovy Sdružení pro obnovu pomníku T. G. Masaryka v Břeclavi a 22. října se konala ustavující valná hromada sdružení. Do čela sedmičlenného výboru byl zvolen MVDr. Vlastislav Laucký, starosta TJ Sokol Břeclav. Výbor ocenil zejména iniciativu paní Zdenky Pokorné, žijící od roku 1948 v Anglii, která věnovala na obnovu pomníku T. G. Masaryka v Břeclavi částku 10000 anglických liber (550 000 Kč). Valná hromada ji za tento nezištný čin jmenovala čestnou členkou sdružení.

Výbor Sdružení pro obnovu pomníku T. G. Masaryka v Břeclavi se obrátil s prosbou o finanční podporu na všechny občany, společenské organizace, na vedení města a okresu Břeclav. Postupně se podařilo shromáždit potřebnou částku, veškeré práce tudíž mohly probíhat podle předem stanoveného harmonogramu tak, aby k slavnostnímu odhalení pomníku došlo počátkem března roku 2000 při příležitosti 150. výročí narození prezidenta T. G. Masaryka. Zpočátku se delší dobu diskutovalo o podobě nové sochy, až zvítězila varianta „původních breclavských soch“ od V. H. Macha. Bronzová 206 cm vysoká plastika T. G. Masaryka byla zapůjčena z budovy České spořitelny, a. s., na Koblížně ulici v Brně a novou kopii odlila firma Waller a Matějček, Veverské Knínice.

Před instalací sochy, která proběhla 4. března, byla do podstavce vložena urna obsahující stanovy a zápisy z ustavující schůze a valných hromad Sdružení pro obnovu pomníku T. G. Masaryka v Břeclavi, seznam členů a dárců, dobový denní tisk, pohlednice Břeclavi, publikaci Významné osobnosti Břeclavi z pera Jaroslava Školla a publikaci Historie Sokola v Břeclavi.

Autorem výtvarného návrhu prostranství v okolí pomníku byl ing. arch. Petr Krejčí, kamenické práce a instalaci pomníku realizovala firma Vít Čech, Moravský Žižkov, koordinátorem stavebních prací byl Roman Juřena. Finanční a materiální pomoc v závěrečných fázích obnovy pomníku poskytly firmy Tempos. a. s., Břeclav, VHS, s. r. o., Břeclav, Elux – Suchánek Břeclav, Tlak Smolík Břeclav a Zahradnictví Malinkovič Břeclav.

Ke slavnostnímu odhalení sochy T. G. Masaryka s kulturním programem a za hojné účasti veřejnosti došlo v pondělí 6. března 2000 v 15.30 hodin za přítomnosti prezidenta České republiky Václava Havla s chotí Dagmar.

Odhalení pomníku T. G. Masaryka
v Břeclavi